
SPIS TREŚCI

I. SYSTEM UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	str. 8
1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	str. 8
1.1. Osoby objęte ubezpieczeniami społecznymi	str. 8
1.2. Określenie płatnika składek.....	str. 21
2. Zasady ustalania i finansowania składek.....	str. 25
2.1. Wysokość składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe.....	str. 25
2.2. Wysokość składki na ubezpieczenie wypadkowe.....	str. 27
2.3. Wysokość składki na Fundusz Emerytur Pomostowych.....	str. 38
2.4. Refundacja i dofinansowanie składek na ubezpieczenia społeczne za osoby niepełnosprawne	str. 40
II. Powszechne ubezpieczenie zdrowotne	str. 54
1. Zakres przedmiotowy i podmiotowy ustawy zdrowotnej	str. 54
2. Spełnienie obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego.....	str. 65
3. Wysokość i podstawa wymiaru składki zdrowotnej.....	str. 76
4. Zasady finansowania i opłacania składki	str. 97
5. Obliczanie składki zdrowotnej	str. 110
5.1. Składka zdrowotna pracownika/zleceniobiorcy, którego przychody są wolne od podatku dochodowego	str. 110
5.2. Składka zdrowotna w razie niepobierania zaliczki na podatek dochodowy na wniosek podatnika.....	str. 116
5.3. Obniżanie składki zdrowotnej do wysokości zaliczki	str. 117
6. Dokumentowanie prawa do świadczeń.....	str. 131
III. ZGŁASZANIE I WYREJESTROWYWANIE Z UBEZPIECZEŃ	str. 136
1. Imienne zgłaszanie i wyrejestrowywanie z ubezpieczeń	str. 136
2. Zgłoszenie i wyrejestrowanie płatnika składek	str. 146
3. Obowiązek zgłoszenia zawartej umowy o dzieło	str. 156
IV. ZASADY PODLEGANIA UBEZPIECZENIOM SPOŁECZNYM WYBRANYCH GRUP UBEZPIECZONYCH	str. 157
1. Ogólne zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym.....	str. 157

---

2. Ubezpieczenia pracowników i członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych	str. 164
3. Ubezpieczenia zleceniobiorców.....	str. 169
3.1. Ogólne zasady dotyczące podlegania ubezpieczeniom	str. 170
3.2. Umowy cywilnoprawne jako jedyny tytuł do ubezpieczeń.....	str. 175
3.3. Wykonywanie kilku zleceń jednocześnie	str. 176
3.4. Zleceniobiorcą jest emeryt lub rencista	str. 179
4. Prowadzenie pozarolniczej działalności oraz inne tytuły ubezpieczeń.....	str. 182
5. Ubezpieczenia społeczne w razie zatrudnienia w państwie członkowskim UE/EOG	str. 197

V. USTALANIE PODSTAWY WYMIARU SKŁADEK NA

UBEZPIECZENIA..... str. 205

1. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.....	str. 205
1.1. Podstawa wymiaru składek dla pracowników	str. 205
1.1.1. Pojęcie przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek.....	str. 205
1.1.2. Pracownicy wykonujący u pracodawcy umowy cywilnoprawne..	str. 209
1.1.3. Podstawa wymiaru dla pracowników zatrudnionych za granicą...str.	211
1.1.4. Podstawa wymiaru składek kierowców w przewozach międzynarodowych	str. 214
1.1.5. Ustalanie podstawy wymiaru składek dla pracowników młodocianych.....	str. 216
1.2. Podstawa wymiaru składek dla zleceniobiorców	str. 217
1.3. Podstawa wymiaru składek dla innych grup ubezpieczonych	str. 221
1.4. Górna granica rocznej podstawy wymiaru	str. 233
2. Podstawa wymiaru składki chorobowej i wypadkowej	str. 245
3. Katalog przychodów wyłączonych z podstawy wymiaru składek.....	str. 246
3.1. Wyłączenia wynikające z przepisów ustawy systemowej	str. 246
3.2. Wyłączenia wynikające z rozporządzenia składkowego	str. 248
3.3. Wyłączenie wynikające z ustawy o pracowniczych programach emerytalnych.....	str. 303
3.4. Wyłączenie wynikające z ustawy o pracowniczych planach kapitałowych	str. 304
4. Zasady zmniejszania najniższej podstawy wymiaru	str. 305

VI. USTALANIE PRAWA I WYSOKOŚCI ŚWIADCZEŃ

Z UBEZPIECZENIA CHOROBEWEGO I WYPADKOWEGO..... str. 309

1. Świadczenia z ubezpieczenia chorobowego ..... str. 309
  - 1.1. Zasiłek chorobowy..... str. 311
  - 1.2. Świadczenie rehabilitacyjne ..... str. 325
  - 1.3. Zasiłek wyrównawczy ..... str. 329
  - 1.4. Zasiłek macierzyński ..... str. 330
  - 1.5. Zasiłek opiekuńczy..... str. 353
2. Zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków z ubezpieczenia chorobowego..... str. 360
  - 2.1. Podstawa wymiaru zasiłków dla pracowników ..... str. 360
  - 2.2. Podstawa wymiaru zasiłków dla ubezpieczonych niebędących pracownikami ..... str. 391
3. Postępowanie w sprawach ustalania prawa do zasiłków i zasady ich wypłaty..... str. 396
4. Świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego ..... str. 410

VII. ROZLICZANIE I OPŁACANIE SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA

ORAZ INNYCH NALEŻNOŚCI POBIERANYCH PRZEZ ZUS..... str. 420

1. Zasady sporządzania dokumentacji rozliczeniowej ..... str. 421
2. Zasady i terminy opłacania składek..... str. 442
3. Składki na Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych..... str. 447
  - 3.1. Składki na Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy..... str. 447
  - 3.2. Składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych..... str. 462
4. Sankcje i ulgi stosowane przez ZUS ..... str. 468
  - 4.1. Odsetki za zwłokę i inne sankcje z tytułu nieopłacania składek ..... str. 468
  - 4.2. Umarzanie, odraczanie i rozkładanie na raty należności z tytułu składek..... str. 475
5. Zasady i tryb przeprowadzania kontroli płatników składek ..... str. 483

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH AKTÓW PRAWNYCH

1. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1230 z późn. zm.), zwana ustawą o sus,
2. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 z późn. zm.), zwana ustawą zdrowotną,
3. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251 z późn. zm.), zwana ustawą emerytalną,
4. Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 164 ze zm.), zwana ustawą pomostową,
5. Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 2780), zwana ustawą zasiłkową,
6. Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2189), zwana ustawą wypadkową,
7. Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2023 r. poz. 2194),
8. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2023 r. poz. 2383 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44), zwana ustawą o rehabilitacji,
10. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735 z późn. zm.), zwana ustawą o promocji zatrudnienia,
11. Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 647 z późn. zm.),
12. Ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1087),
13. Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2023 r. poz. 208 z późn. zm.),
14. Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207 ze zm.),
15. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2647 z późn. zm.), zwana ustawą o pdof,
16. Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 998 ze zm.),
17. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 221 z późn. zm.),
18. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465), zwana K.p.,
19. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610 z późn. zm.), zwana K.c.,
20. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2023 r. poz. 204 z późn. zm.),

-
21. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 2013 r. poz. 728 ze zm.), zwane rozporządzeniem składkowym,
  22. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (Dz. U. z 2022 r. poz. 740),
  23. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 września 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1771),
  24. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 grudnia 2020 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika składek, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, raportów informacyjnych, oświadczeń o zamiarze przekazania raportów informacyjnych, informacji o zawartych umowach o dzieło oraz innych dokumentów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2032 ze zm.),
  25. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 grudnia 1998 r. w sprawie wysokości i trybu wypłaty wynagrodzenia płatnikom składek z tytułu wykonywania zadań z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. nr 153, poz. 1005),
  26. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania kontroli płatników składek (Dz. U. nr 164, poz. 1165),
  27. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad umarzania należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne (Dz. U. nr 141, poz. 1365),
  28. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 listopada 2015 r. w sprawie trybu i sposobu orzekania o czasowej niezdolności do pracy, wystawiania zaświadczenia lekarskiego oraz trybu i sposobu sprostowania błędu w zaświadczeniu lekarskim (Dz. U. poz. 2013),
  29. Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków (Dz. U. z 2017 r. poz. 87 ze zm.),
  30. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 27 lipca 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy oraz formalnej kontroli zaświadczeń lekarskich (Dz. U. nr 65, poz. 743),
  31. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy (Dz. U. nr 105, poz. 870),
  32. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 12, poz. 104).